

(<https://split.hr/advent-u-splitu-2024/>)

([naslovnica](#))

Hrvatska u udžbenicima povijesti susjednih zemalja

Piše: Ivica Radoš

([kolumna/hrvatska-u-udzbencima-povijesti-susjednih-zemalja](#))

Djeca u Sloveniji uče da treba odrediti 'posve novu' granicu u donjem toku

najnovije

najčitanije

2 h Vlada objavila nove cijene goriva
([/energija-i-ekologija/vlada-objavila-nove-cijene-goriva/221950](#))

3 h NOVI DETALJI STRAVE U VARAŽDINU
Obitelj dva dana boravila u mjestu, dva dana u Zagrebu i dva dana u Splitu
([/hrvatska/novi-detilji-strave-u-varazdinu-obitelj-dva-dana-boravila-u-mjestu-dva-dana-u-zagrebu-i-dva-dana-u-splitu/221949](#))

3 h FOTO/VIDEO Matej Čeko 'zagrijao' (buduće) studente na Adventu na kampusu

(<http://www.jacera-klima.com/>)

rijeke Dragonje, na obali i na moru

Podijeli 6

Analiziramo gradivo iz susjednih zemalja

Analizirali smo slovenske udžbenike za osnovu školu i gimnaziju izdavača DZS d.d., koji su recentni i reprezentativni. U ranijem tekstu (<https://dalmatinskiportal.hr/vijesti/slovenski-presucuju-kneza-ljudevita-posavskog-a-ne-spominju-ni-posavsku-hrvatsku/219986>) smo obradili dio do početka Drugog svjetskog rata, a u ovom tekstu ćemo obraditi dio od početka toga rata do danas.

U udžbeniku 'Korak v času 9', udžbenik povijesti za 9. razred osnovne škole o diktaturi 30-ih godina 20. stoljeća piše: 'Srpski centralizam na račun slovenskih i hrvatskih prava i kraljevo miješanje u politiku inicirali su politički krizu u državi. 1928. je zbog spora između Srba i Hrvata neki poslanik u skupštini pucao. Ubio je više hrvatskih političara, među njima i hrvatskoga političkog vođu **Stjepana Radića**'.

Razlike u Kraljevini su bile očite. Slovenci su u svojim udžbenicima objavili i kartu Kraljevine Jugoslavije po pismenosti iz 1931. Vidljivo je da su bivše zemlje Austro-Ugarske, Vojvodina, Slovenija i Hrvatska (s izuzetkom Dalmatinske zagore i Like) daleko pismenije od BiH, Srbije, Crne Gore i Makedonije. Slovenija je u tom pogledu bila daleko ispred svih.

Centralizacija se dobro opisuje: zbog neriješenih nacionalnih pitanja, pogotovo hrvatskog, došlo je do nezadovoljstva dok kralj vlada uz pomoć policije i vojske.

'Nezadovoljstvo načinom vladanja i sve slabiji uvjeti života inicirali su oružani otpor. Tajno su se organizirali komunisti i ekstremisti, koji su pripadali

Dalmatinska
Energetska
Agencija

POSTAVLJANJE
FOTONAPONSKOG SUSTAVA
NA KUĆU ILI ZGRADU

(<https://www.dea-sdz.hr/>)

(<https://www.vsb.energy/hr/hr/drustvo-u-hrvatskoj/>)

(<http://zelenoimodro.hr/>)

(<https://www.dalmacija.hr/zupanijazateh-je-tvoj-dom>)

(<https://dizajnist.com>)

hrvatskim i makedonskim nacionalistima. Fašistička Italija je hrvatske ustaše pomagala, jer je željela raspad Jugoslavije. Kad je kralj **Aleksandar** ljeta 1934. bio u posjetu Francuskoj, teroristi su ga ubili u Marseilleu', piše u udžbeniku za srednje škole.

'Vrhunac je bio atentat na kralja Aleksandra listopada 1934. u Marseilleu. Ubili su ga pripadnici hrvatske i makedonske političke emigracije, koju su terorističkim akcijama tražili više prava za Hrvate i Makedonce'.

Zbog nezadovoljstva događajima koji su već bili uvertira u 2. svjetski rat, počelo se rješavati hrvatsko pitanje. Evo kako je to opisano u udžbeniku 'Korak v času 9': 'Da bi pomirili unutarnja neslaganja i poboljšali obrambenu moć države (njemačka je već počela osvajati prave teritorije), Srbi su pristali na sporazum s Hrvatima. Tako je 26. kolovoza 1939., prije početka drugog svjetskog rata, stvorena Banovina Hrvatska s velikom zakonodavnom autonomijom, koja je ujedinila skoro sve Hrvate u državi'.

Tako je 1939. stvorena Banovina Hrvatska od savske i Primorske banovine uz još neke srazove. Objavljena je i fotografija **Vladka Mačeka i Dragiše Cvetkovića**, potpisnika stvaranja Banovine Hrvatske.

U podglavlju 'Slovenci u Drugom svjetskom ratu' je lekcija u kojoj se detaljno opisuje raspad Jugoslavije 6. travnja 1941.

'Ustaše, organizacija po uzoru na fašističke, je 10. travnja u Zagrebu proglasila Nezavisnu Državu Hrvatsku. S tim je bila Jugoslavija presječena, obrana u slovenskom dijelu države je bila odsječena od južnih dijelova države...'.

Bugarska je okupirala najveći dio Makedonije, dok je od teritorije Hrvatske i Bosne i Hercegovine formirana tzv. Nezavisna Država Hrvatska (NDH), kojom je upravljao ustaški režim sa Antom Pavelićem na čelu. Po svom karakteru NDH je bila marionetska država sa fašističkim režimom, koji je odmah započeo sistematski progon Srba, Jevreja i Roma. Ubrzo se na teritoriji Srbije, koja je bila pod njemačkom okupacijom, uspostavila marionetska vlada, sa generalom Milanom Nedićem na čelu.

▲ Milan Nedić sa Hitlerom

▲ Susret Hitlera i Pavelića

▲ Jara Ribnikar rođena Hajek (1912 – 2007), bila je književnica, prevodilac i učesnica Narodnooslobodilačke borbe

Sjećanje Jare Ribnikar: „Iesen je bila kratka četrdeset prve. Sve kao da je protiv nas. Košava nam je u kući razbila prozore... i sneg je ulazio u sobe. Spavala sam zajedno sa decom u sobici na spratu. Okupljali smo se oko jednog rešoa: na njemu smo pekli komade hleba, mazali ga belim lukom i stavljali odozgo nekoliko kapi masti. Bilo je teško za hranu. Ogrjeva nismo imali...“

(Jara, Ribnikar, *Život i priča*, I-II, Beograd 1988, str.45–46)

Zadatak

Pokušaj da pronađeš i druga sjećanja na ratne dane. Koristi internet i adekvatnu literaturu, poput: *Istorijska čitanka 4, Nastava moderne istorije Jugoslovene Evrope*, CDRSEE, Podgorica, 2012; Gojko Nikolić, *Korijen, stablo, pavetina, prva knjiga*, Beograd, 1988.

Aleksandar Ranković o aprilskoj katastrofi:

„Prvo, aprilska katastrofa do koje je došlo zbog sistema koji je vladao u staroj Jugoslaviji, sistem socijalnog i nacionalnog ugnjetavanja koji je provodila velikosrpska buržoazija u savezu sa hrvatskom i slovenačkom buržoazijom. Takav unutrašnji režim sve je više gurao zemlju u naručje njenih spoljnih neprijatelja i konačno doveo do pakta sa silama Osovine. Drugo, orijentacija Partije je da se svim silama bori protiv pokušaja neprijatelja da krivicu prebaci na pojedine naše narode. I domaći izdajnici i okupatori nastojali su da kod zaostalih masa proturaju glasine da se Jugoslavija raspala jer u nju neće ni Srbi, ni Hrvati, ni Slovenci, ni Makedonci... Ovim su neprijatelji htjeli ne samo da prikrivaju stvarne krivice, nego i da zavedu jugoslovenske narode i tako olakšaju bratoubilačku borbu, koja je trebalo da odigra veliku ulogu u ostvarenju njihovih bratoubilačkih planova.“

Četrdeset godina, *Zbornik sjećanja, knjiga V*, Beograd, 1961, str.108–109.

- Ko je bio Aleksandar Ranković?
- Analiziraj riječi Aleksandra Rankovića. Što on navodi kao uzroke brzog sloma Kraljevine Jugoslavije?
- Smatraš li da je interpretacija Aleksandra Rankovića objektivna i da li ona uzima u obzir političku situaciju u svijetu u likom donošenja zaključaka?

Hitler je, kako se navodi, kaznio Jugoslaviju zbog nepotpisivanja ulaska u Trojni pakt 'iskoristio nezadovoljstvo Hrvata' te raskomadao Čehoslovačku i stvorio Slovačku.

'Nezavisnu državu Hrvatsku su vodili ustaše, koji su se za vođenje kvislinške države uglavnom oslanjali na talijanski nadzor. Po uzoru na nacističke, donijeli su protužidovske zakone i počeli nasilno preobraćati pravoslavne Srbe u katolički vjeru. Nasilna politika je probudila otpor Srba', piše u slovenskim udžbenicima.

U takvim prilikama, kako se opisuje, 'suzdržanost i neaktivnost starih političkih stranaka iskoristila je KPJ'. Tako su nastale naoružane partizanske čete.

'U njima su najprije prevladavali komunisti na području NDH i Srbi, koji su trpjeli pod ustaškim terorom. Za zapovjednika vrhovnog štaba je imenovan **Josip Broz** s ilegalnim nadimkom **Tito**, vođa KPJ', pišu Slovenci.

Josip Broz Tito (desno) in Edvard Kardelj (levo) ob razglasitvi Federativne ljudske republike Jugoslavije novembra 1945. Tito je bil veliki vodja druge Jugoslavije, Kardelj pa njen glavni ideolog in snovalec njenih ustav.

U udžbeniku se donosi fotografija Tita s **Edvardom Kardeljem** i potjernica 'protiv bandita' - **Draže Mihailovića** i Tita s nagradom od 100.000 tisuća njemačkih maraka za svakoga. Slovenski udžbenik za 4. razred gimnazije se detaljno bavi 2. svjetskim ratom na području Jugoslavije, posebno Slovenije, AVNOJ-em, ali i sporazumom Tito-**Šubašić** te Nacionalnim komitetom oslobođenja Jugoslavije.

Ustanak u Jugoslaviji

Najveći slom, kapitulacija i rasparčavanje zemlje, izazvalo je veliko ogorčenje kod rodoljubivih snaga širom Jugoslavije. Komunistička partija Jugoslavije (KPJ) bila je jedina politička snaga u zemlji koja je bila u stanju da pokrene masovni organizovan otpor neprijatelju. KPJ pristupa organizovanju partijskih odreda, koji će biti osnova buduće oslobodilačke vojske i jugoslovenskog antifašističkog pokreta. Njihov glavni zadatak bio je borba protiv okupatora i oslobodenje Jugoslavije.

Proglas CK KPJ od 12. jula 1941. godine
„Narodi Jugoslavije: Srbi, Hrvati, Slovenci, Crnogorci, Makedonci i drugi“
„Sada je vrijeme da pokažete da ste dostojni potomci svojih predaka. Sada je vrijeme, sada je kucnuo čas da se dignete svi kao jedan u borbu protiv okupatora i njegovih domaćih slugu, krvnika naših naroda. Na teror odgovorajte masovnim udarom po najosjetljivijim tačkama fašističkih okupatorskih bandita.“

- Na kakav oblik borbe CKKPJ poziva narod?
- Što zaključuješ iz navedenog citata o ciljevima KPJ?

▲ Josip Broz Tito (1892–1980). Na čelo KPJ došao je 1937. godine. Tokom Drugog svjetskog rata bio je vođa partizanskog pokreta, šef Vojnog komiteta, komandant Glavnog štaba NOV-a, predsjednik NKD-a, maršal i predsjednik Privremene vlade DRF.

Pored KPJ, kapitulaciju zemlje nije priznala ni jedna grupa viših oficira sa pukovnikom Dragoljubom (Dražom) Mihailovićem na čelu, koju je organizacija zatekla u Bosni. Ova grupa oficira prebacila se u Srbiju, gdje je na Krmnoj gori organizovala Četnički pokret. Izbjeglička vlada u Londonu priznala je Četničke vojne formacije za svoju vojsku u otadžbini, odnosno, srpskoslovensku vojsku. Vođa četničkog pokreta, pukovnik Mihailović, do-

Četničkom pokretu Draže Mihailovića
Teško je vjerovati da vlada u Londonu ne zna šta se događa u Jugoslaviji. Teško je vjerovati da jedna vlada ne zna što radi njen jedan član, ali je isto tako teško vjerovati da jedna vlada, koja sjedi baš u Londonu, koja važi kao saveznička vlada, ne zna se takvom smatra može, da, preko jednog svog ministra, sprovedi politiku savezništva sa neprijateljem. Krajnje je vrijeme da se ovaj apsurd raščisti. Narod već danas zna da je Draža Mihailović izdajnik, da je stvarno pristalica Trojnog pakta, narod zna da on preko svojih agenata, većinom bivših oficira, žandara i francuza, sprovodi svoju politiku izdaje ne samo u Srbiji, nego i u drugim zemljama Jugoslavije (Stanišić i Đuričić u Crnoj Gori, Dangić u Bosni i Hercegovini). Narod treba znati, ako se vlada u Londonu ne oslobodi brzo, vrlo brzo svog ministra vojske i pomorice koji ratuje protiv svog sopstvenog naroda, da je ona već postala, ostala u stvari onog trenutka kada je Draža Mihailovića imenovala za svoga ministra, nenarodnom vladom.

(Narodna borba – list KPJ, broj 4, 15 mart 1942. godine)

▲ Četnici saraduju sa njemačkim okupatorom

- Pročitaj pažljivo izvor. Kako tumačiš riječi: „Narod već danas zna da je Draža Mihailović izdajnik, da je stvarno pristalica Trojnog pakta?“ Dovedi u vezu sa datumom navedenog izvora.

Posebno je naglašeno da su na zasjedanju AVNOJ-a 29. 11. 1943. u Jajcu delegati Hrvatske i Slovenije tražili pripajanje Primorske Jugoslaviji, a Slovenci misle pod tim na Istru i Primorsku Sloveniju.

'Najuspješnija pri organiziranju grupa otpora je Komunistička partija Jugoslavije koju je vodio Tito. Partizanske jedinice pod njegovim vodstvom su već u jesen 1941. izborili prvo veće oslobođeno područje u okupiranoj Europi', piše u udžbeniku za 9. razred osnovne škole.

U poglavljima o 1. i 2. 'svjetovnoj vojni' u udžbeniku za 4. razred gimnazije na kartama i ilustracijama prikazano je ozemlje NDH koja sa se nalazi među zemljama koje su 'zaposjele sile Trojnoga pakta'.

Donosi se karta zemalja na kojima su kvadratići unutar kojih je broj ubijenih Židova u tisućama. Na ozemlju NDH u kvadratiću piše 55 (što znači da je u NDH, prema autorima slovenskog udžbenika, 55 tisuća ubijenih Židova. Usporedbe radi, u kvadratiću za Grčku piše 57, SSSR 700 itd.).

Srednjoškolci u Sloveniji u udžbenicima uče i o tome kako je, na samom kraju završetka Drugog svjetskog rata, došlo masovnih zločina 1945. koje je počinila komunistička jugoslavenska vojska.

'Saveznici u antifašističkoj koaliciji su prije toga dogovorili, da bi kolaboracioniste vraćali u matične države i da bi im sudili. Zapadni saveznici su jugoslavenskim vlastima predali slovenske domobrane i pripadnike vojske NDH. Jugoslavenke vlasti su se surovo obračunale sa zarobljenicima, poništili su sve pravne i ljudske norme. Većina zarobljenika, a najviše je bilo Hrvata, su pobili bez sudskih procesa. U tom zločinačkom djelu komunističkih vlasti je bilo pobijeno 12.000 slovenskih domobrana, ogromna većina zarobljenika te vojne formacije'.

Broj pobijenih pripadnika oružanih snaga NDH u slovenskim udžbenicima se ne spominje.

Tekst u udžbeniku za 9. razred osnovne škole o partizanskim zločinima nad pripadnicima vojske NDH i slovenskih domobrana je malo detaljniji.

'Jugoslavenska vojska i policija je brzo postupala sa zarobljenicima te ih usmrtila, ubila, bez sudskih postupaka. Među izručenim vojnicima i civilima, što su ih pobili u svibnju i narednim mjesecima, je najviše bilo hrvatskih ustaša. Ubijena je i većina od približno 12.000 slovenskih domobrana. Najviše su ih pobili u Kočevskom Rogu i pri Teharju'.

U poglavlju 'Druga Jugoslavija' udžbenik se bavi Komunističkom partijom i njihovim djelovanjem, pogotovo kako je Tito izigrao Ivana Šubašića, zatim odnosima Jugoslavije i Sovjetskog saveza, položaju Slovenije u Jugoslaviji.

U lekcijama povijesti svijeta nakon Drugog svjetskog rata spominje se i pokret nesvrstanih, osnivanje nesvrstanih u Beogradu 1961., te fotografija Tita,

egipatskog predsjednika **Nasera** i indijskog premijera **Nehrua** na Brijunima 1956.

U slovenskim udžbenicima objavljeno je i nekoliko fotografija Josipa Broza Tita i njegove desne ruke, poznatog slovenskog komunista Edvarda Kardelja, zajedno.

U udžbenicima, pogotovo gimnazijskim posebno se analizira raspad Jugoslavije i rat za slovensku nezavisnost. Kriza je, kako piše u slovenskim udžbenicima, počela kad je **Slobodan Milošević** nastupio s geslom 'Svi Srbi u jednoj državi'. Citira se Memorandum SANU, prema kojem, 'položaj Srba treba ocjenjivati u sklopu političke i ekonomske dominacije Slovenije i Hrvatske'.

U posebnom poglavlju obrađuju se ratovi na prostoru nekadašnje Jugoslavije i to na pet stranica. Početak poglavlja počinje objavom etničke karte Jugoslavije. U tom kontekstu međunacionalnih odnosa je, kako se navodi, 'srpski vođa Milošević pridobio podršku velikosrpskog nacionalizma uz sustavnu medijsku propagandu', a potom uspoređuju Miloševića i **Tuđmana**.

'Njegov hrvatski suparnik (protivnik) Franjo Tuđman je ljeta 1990. sa strankom Hrvatska demokratska zajednica (HDZ) pobijedio na prvim demokratskim izborima u Hrvatskoj nakon 1945'. Nacionalistički demagozi (misli se na Miloševića i Tuđmana, nap.a.) su pri slomu komunizma 'igrali na etničku kartu umjesto na demokraciju'.

Slovinci se u udžbeniku za 4. razred gimnazije bave i uzrocima rata i raspada Jugoslavije.

'Srbi i Milošević, koje je podražavala JNA, bili su za opstanak Jugoslavije i centralističke države, ali se većima drugih naroda s tim nije složila pa se država raspala na pet novih država'.

Po proglašenju neovisnosti Slovenije i Hrvatske, 25. lipnja 1991., JNA je najprije napala Sloveniju, koja je razmjerno bezbolno izborila neovisnost, ali je, kako se navodi, 'u Hrvatskoj i BiH bilo drukčije, zato što je moćna srpska manjina tražila priključenje Srbiji'.

'Po povratku iz Slovenije u Hrvatsku JNA je djelatno pomagala srpskoj manjini u Krajini i Slavoniji... Do kraja ljeta 1991. srpske postrojbe su zaposjele skoro trećinu hrvatskog ozemlja i protjerale Hrvate, nakon čega je potpisano krhko primirje. Vijeće sigurnosti UN-a je početkom ljeta 1992. u Hrvatsku uputilo međunarodne mirovne snage, koje su nadzirale hrvatsko-srpsko primirje, razoružali Srbe i omogućile povratak prognanog hrvatskog stanovništva iz Krajine i Slavonije, ali plave kacige nisu ispunili svoju zadaću'.

Objavljena je i fotografija izlaska civila iz Vukovara nakon pada grada.

'Vukovar, mjesto na hrvatsko-srpskoj granici na Dunavu, je studenog 1991. pao u ruke Srbima. Hrvatske civile su prognali, a sto hrvatskih branitelja, među njima i ranjenike, su pobili, ostale su odveli u zatvore i logore u Srbiji', piše u slovenskom udžbeniku.

Posebno se naglašavaju 'zapleteni odnosi' u BiH, koja je slovila kao mala Jugoslavija, gdje su pomiješani pripadnici tri naroda.

'Bošnjaci, u Jugoslaviji imenovani Muslimani, su činili približno 44 posto stanovništva, Srbi oko trećine, a Hrvati 17 posto. Kad su travnja 1992. Hrvati i Bošnjaci na referendumu izglasali neovisnost BiH, Bosanski Srbi su novu državu napali vojno s pomoću jugoslavenske vojske, koja nije skrivala da je postala srpska vojska, te su proglasili Republiku Srpsku'. Sarajevo su 'stisli u obruč' i granatirali ga. Ljeta 1993. započeo je rat između Bošnjaka i Hrvata, koji su u

Hercegovini pokušali stvoriti državicu s većinskim hrvatskim stanovništvom', piše, uz ostalo, u udžbeniku povijesti za 4. razred gimnazije.

Slijede opisi srpskih zločina i genocida u istočnoj Bosni, Žepi i Srebrenici, ali i operacija za oslobođenje Hrvatske i BiH.

'Ljeta 1995. je započela velika protuofenziva hrvatske vojske u Slavoniji i Krajini pri čemu su počinjeni zločini nad srpskim stanovništvom. Hrvatska je na ljeto 1995. imala nadzor nad cijelim teritorijem države, a krajinski Srbi su se dali u bijeg. Protuofenziva hrvatske i bošnjačke vojske je počela u BiH, nakon genocida u Srebrenici i srpskog granatiranja Sarajeva pa je srpske položaje počeo gađati NATO'.

Sve je to, kakao piše, skupa s gospodarskim sankcijama pridonijelo obratu i konačni prisililo Srbe da potpišu mir.

Rat je završio Daytonskim sporazumom prema kojem je u BiH stvorena Federacija BiH na 51 posto države, a Republika srpska na 49 posto. U udžbeniku je objavljena i fotografija potpisivanja mirovnog sporazuma u Daytonu te karta podijeljene BiH.

U slovenskom gimnazijskom udžbeniku posebna je lekcija o slovenskim granicama.

Rapalskim ugovorom, koji je 12. studenog 1920. potpisan između Italije i Kraljevine SHS, Italiji je pripao Trst, Gorica, Gradiška i dio Kranjske, Istra (osim dijela općine Kastav), grad Zadar, otoci Cres i Lošinj, Lastovo i Palagruža, a stvorena je i Slobodna Država Rijeka.

Kako piše u slovenskim udžbenicima, to bila 'velika tragedija jer je 340 tisuća Slovenaca i 150.000 tisuća Hrvata pripalo Italiji'.

Mladi Slovenci uče i o zapadnim 'mejama', granicama, nakon završetka Drugog svjetskog rata, Tršćanskom krizom (između Jugoslavije i Italije) i Osimskim sporazumima. U lekciji o 'mejama' je i malo poglavlje 'Otvoreno granično pitanje s Hrvatskom'. U udžbenicima se relativiziraju granice između bivših republika i traži novo rješenje.

'Slovenija i Hrvatska su se osamostalile s neriješenim pitanjem granice...'.

Djeca u Sloveniji uče da treba odrediti 'posve novu' granicu u donjem toku rijeke Dragonje, na obali i na moru. Uče i o spornim točkama na Muri, Raskrižju i Štrigovi te Beloj krajini i tamošnjoj granici s Hrvatskom.

Zaključuju da Slovenija i Hrvatska nisu našli zajedničko rješenje te da su odlučili da zbog dugogodišnjih prijevora o granicama svoj sud donese međunarodna arbitražna komisija.

Tekst je napisan uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa za poticanje novinarske izvrsnosti

Podijeli 6

Ivica Radoš | 15. 11. 2024. | 12:16h

VAŠA REAKCIJA NA TEMU

▼

Ludilo

▲

1

Baza

▲

0

Svašta

▲

0

Ah

▲

0

Užas

▲

1

Traži (trazilica)

[Twitter \(https://twitter.com/DalmatinskiP\)](https://twitter.com/DalmatinskiP)

[Facebook \(https://www.facebook.com/dalmatinskiportal\)](https://www.facebook.com/dalmatinskiportal)

[Marketing \(marketing\)](#)

[Kontakt \(kontakt\)](#)

[Impressum \(impressum\)](#)

[Pravila privatnosti \(pravila-privatnosti\)](#)